

Procés per explorar possibles millores en la recollida de residus municipals

Aquesta és l'experiència d'una diputació provincial que es va mobilitzar per generar propostes realistes i útils perquè els seus municipis tinguin una informació valuosa de com podrien millorar el servei de recollida dels residus municipals.

L'entitat promotora d'aquest projecte va ser la Diputació de Barcelona (DiBA), formada pels 311 municipis de la Província de Barcelona, i governada per alcaldes i regidors escollits de forma indirecta. Ofereix suport tècnic, econòmic i tecnològic als ajuntaments, perquè puguin prestar serveis locals de qualitat de forma més homogènia a tot el territori. Coordina serveis municipals i organitza serveis públics de caràcter supramunicipal. L'assistència que ofereix i la cooperació amb els governs locals es concreta en la transferència de recursos tècnics (tasques d'assessorament i assistència), econòmics (ajuts, fons de prestació i crèdits) i materials (prestació directa del servei per part del personal de la Diputació de Barcelona).

Per **coordinar el projecte**, la Diputació va recórrer a la Fundació Fòrum Ambiental (FFA), entitat sense ànim de lucre que treballa per desenvolupar el sector econòmic del medi ambient, alineant els interessos públics i privats per aportar més valor a la societat, generant coneixement i creant ponts de diàleg entre els agents.

El **grup de treball** va estar format pels membres recollits en la següent taula:

Tècnics de Medi Ambient des ajuntaments de:	<ul style="list-style-type: none"> • Canet de Mar (14.123 habitants) • Castelldefels (63.255 habitants) • Mataró (124.280 habitants) • Vic (41.956 habitants)
Directors d'àrea de les empreses:	<ul style="list-style-type: none"> • Cespa • Ecoembes • FCC • GBI • Ros Roca • Urbaser • Valoriza
Diputació de Barcelona	<ul style="list-style-type: none"> • Càrrecs polítics i tècnics
Fundació Fòrum Ambiental	<ul style="list-style-type: none"> • Direcció i tècnics

- El millor model de recollida és el que més s'adequa a les característiques de cada municipi, aquell més eficient en la recollida selectiva, més econòmic i més senzill metodològica i tecnològicament.
- Els condicionaments legals i econòmics a Espanya orienten cap a la recollida selectiva de la FORM i la minimització de la fracció resta.
- La coordinació i comunicació entre ajuntaments i empreses tenen importants àrees de millora.
- Una gestió de personal adequada a les necessitats pot ser un factor d'eficiència en la recollida.
- Els tècnics de l'administració local són els més indicats per a la millora de procediments que ajudin a l'estalvi econòmic i l'increment d'eficiència dels serveis

Destaquem ...

Presentació

Antecedents
Accions

Diagnòstic bàsic

Propostes
Claus d'aprenentatge

Antecedents

És habitual que hi hagi un dèficit en la taxa d'escombraries per fer front als costos de recollida i tractament dels residus municipals, de manera que els ajuntaments han de compensar-ho amb aportacions dels pressupostos ordinaris.

A més, en els últims anys el descens dels ingressos ordinaris dels ajuntaments a causa de la baixada de l'activitat econòmica ha creat dificultats afegides per finançar el servei de recollida d'escombraries.

Accions

A través de la FFA, que té experiència en organitzar activitats per facilitar el diàleg públic-privat, la Diputació de Barcelona va convocar als tècnics de quatre ajuntaments i a les principals empreses gestores de residus municipals. La taula es va reunir dues vegades per abordar el tema segons un full de ruta elaborat per la FFA.

A la primera reunió tots els participants van poder exposar la seva experiència, punt de vista i propostes si les tenien.

Amb tot això, la FFA va elaborar un esborrany de document recopilatori i amb propostes, que va fer arribar a tots els participants perquè poguessin revisar-lo i/o comentar-lo. Amb les aportacions rebudes, la FFA va revisar el document per elaborar-ne una nova versió.

Aquesta versió es va discutir en una segona reunió que va donar lloc a un esborrany final del document que es va enviar de nou a tots els participants per a la seva última aprovació.

Així, el procés va permetre:

- fer un diagnòstic bàsic sobre el servei de recollida de residus municipals,
- evidenciar els seus condicionaments principals, establir quina és la informació mínima que tot ajuntament hauria de poder elaborar pel que fa a aquest servei,
- plantejar diverses opcions d'estalvi econòmic en la gestió dels residus
- i proposar altres actuacions que podrien ajudar a millorar l'eficiència d'aquest servei.

Tot això es va recollir en el document final de síntesi i propostes que la Diputació de Barcelona va posar a disposició dels seus ajuntaments mitjançant la seva difusió en els grups de treball de la *Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat*.

A partir d'aquí, i d'acord amb els contractes vigents en cada cas, correspon als ens locals negociar amb les empreses privades la implantació de les millores en les pràctiques de recollida i el seu reflex en una reducció dels costos per als municipis implicats.

Diagnòstic bàsic

- En alguns casos no hi ha concordança entre els sistemes de recollida i els sistemes de tractament.
- Les senyals de preu tampoc estimulen suficientment una gestió ajustada a la jerarquia d'opcions vigent en la legislació.
- Malgrat que la recollida selectiva i el reciclatge comporten una reducció de les emissions de gasos d'efecte hivernacle, no hi ha cap retorn econòmic per als ens locals per aquest concepte.
- Els preus dels abocadors i la incineració han de servir per incentivar la recollida selectiva i el tractament previ.
- Els contractes entre els ens locals i les empreses prestadores del servei de recollida son massa rígids.
- El grau d'implicació dels actors de la recollida, especialment del ciutadà, és insuficient. El disseny d'alguns models de recollida no facilita aquesta implicació.
- Una gestió de personal adequada a les necessitats pot ser un factor d'eficiència en la recollida.
- Amb la nova llei de contractació pública, els plecs de condicions donen més pes a criteris de valoració subjectes a fórmules matemàtiques, el que comporta una pèrdua notòria de valoració tècnica, quan en realitat s'ha vist que els tècnics de l'Administració Local son els més indicats per a la millora de procediments que ajudin a l'estalvi econòmic y a l'increment d'eficiència de serveis.

- Cada municipi hauria de conèixer perfectament la informació sobre el disseny del seu sistema de recollida (domèstica i comercial) així com les dades bàsiques de la recollida que l'empresa o entitat responsable de la recollida de RM (i, en el seu cas, del tractament) ha de proporcionar-li. Per aquest motiu, aquesta Taula elabora una proposta de **sistema de mesura de dades bàsiques** del servei.

A la llum del diagnòstic i després d'analitzar els principals condicionaments legals, laborals, administratius i econòmics, el grup va establir que les **opcions d'estalvi** en la gestió dels residus poden ser de dos tipus:

- ➔ Sense canviar substancialment el modelo de recollida:
 - Que amb caràcter general no es recullin contenidors amb un nivell d'ompliment inferior al 50%.
 - Que es conegui i es difongui el preu del servei
 - Que s'ubiquin, tant com sigui possible, les àrees d'aportació al costat dels contenidors de matèria orgànica i resta, per a facilitar la tasca al ciutadà
- ➔ Amb canvi de model de recollida:
 - els condicionaments legals i econòmics orienten cap a la recollida selectiva de la FORM y la minimització de la fracció resta
 - On sigui viable, el canvi a un sistema porta a porta es justifica plenament.

De totes maneres, l'adaptació al model ha de ser flexible y de fet el millor model seria aquell més eficient en la recollida selectiva, més econòmic i més senzill metodològica i tecnològicament.

Propostes

Com a resultat del procés el grup va elaborar les següents propostes:

- Fer contractes per servei entre els ens locals i les empreses encarregades del servei de recollida per a que siguin més flexibles que els actuals.
- Organitzar periòdicament (per exemple, cada any) una jornada de treball interna, restringida als agents implicats per a que puguin plantejar problemes, compartir experiències, presentar novetats, proposar estudis específics, suggerir millores, etc.
- Fer un Informe periòdic d'indicadors bàsics del servei.
- Realitzar proves pilot per avaluar nous sistemes de recollida selectiva i per introduir el nou sistema d'informació proposat per aquesta Taula.

Més informació

El document íntegre de recopilació i propostes està disponible en la [web de la FFA](#).

Claus d'aprenentatge

- La freqüència de recollida és, a vegades, massa alta, amb índex d'ompliment inferiors al 50% i, fins i tot al 30%. En aquests casos l'optimització passa doncs per la reducció de contenidors i/o freqüències.
- La generalització dels contenidors enterrats és una solució rígida.
- En alguns casos no hi ha concordança entre els sistemes de recollida i els sistemes de tractament.
- La sostenibilitat requereix que zones disperses no tinguin necessàriament el mateix nivell de servei que barris més compactes.
- Les senyals de preu tampoc estimulen suficientment una gestió ajustada a la jerarquia d'opcions vigent en la legislació.
- Els contractes entre els ens locals i les empreses prestadores del servei de recollida son massa rígids.
- Les actuacions amb la mirada posada en el "curt termini" poden representar una barrera para millorar l'eficiència i la sostenibilitat del servei.
- El sistema actual es basa en la col·locació al carrer d'un gran número de contenidors públics (anònims) de fracció resta, amb un volum total majoritari. Això també es contradictori amb l'ordenament legal i els missatges institucionals, que fan èmfasi en la recollida selectiva per al reciclatge.
- Caldria arribar a compromisos amb els concessionaris i amb les empreses municipals en el seu cas. Aquests compromisos haurien d'estar explicitats en el contingut dels contractes y en els contractes programa.